

Begeleiders hebben een hele grote invloed op hoe kinderen samen spelen

Jason (9 maanden) zit op de grond en heeft een rammelaar vast. Hij slaat met zijn armpje op de grond en de rammelaar maakt geluid. Maggy (10 maanden) reageert verwonderd op het geluid en ze kruipt naar Jason. Als Jason even ophoudt, reikt ze naar de rammelaar. Maar Jason trekt zijn armpje terug en begint opnieuw te rammelen. Maggy kijkt. Bij toeval vindt ze een plastic balletje met iets erin. Als Jason weer stopt, begint zij met het balletje te rammelen. Jason kijkt nu op zijn beurt naar Maggy en als zij stopt, begint hij weer te rammelen. Ze kijken elkaar aan en lachen...

De kloof tussen weten en handelen

Tot eind jaren zeventig gingen kinderpsychologen ervan uit dat kinderen jonger dan vier jaar nog niet echt samen kunnen spelen. Baby's zouden geen belangstelling hebben voor elkaar en nog niets samen kunnen doen. Peuters zouden te egocentrisch zijn en voornamelijk conflicten hebben. Intussen weten we dat ook jonge kinderen een sociaal leven hebben met elkaar, met leuke en minder leuke kanten.

Kinderen onder elkaar

Hoe merk je dat jonge kinderen 'vrienden' zijn?

'Samen zijn vinden kinderen fijn en dit laten ze aan elkaar merken. Baby's zijn van zeer jong af aan in elkaar geïnteresseerd. Zodra ze hun hoofdje kunnen bewegen, zullen ze zich toewenden naar een

ander kind. Ze proberen elkaar aan te raken en zijn zeer tolerant ten opzichte van elkaar. Vanaf één jaar beginnen kinderen elkaar uit te dagen en te imiteren. Peuters zullen elkaars nabijheid zoeken om samen te spelen. Vanaf anderhalf jaar tonen kinderen echt sociaal gedrag: ze zullen bijvoorbeeld een blok op de toren van een ander kind leggen, elkaar aaien, knuffelen, kusjes geven. Ze zullen ook meer en meer taal gebruiken om hun vriendschap uit te drukken: 'Jij bent toch mijn vriend, hè?'

Als kinderen elkaar leuk vinden, zullen ze elkaar vaker aankijken en elkaar vaker opzoeken. Ze zullen elkaar ook meer imiteren en zijn meer bereid om elkaar te helpen. Bij een conflict zijn ze meer geneigd om water in de wijn te doen en zich sneller te verzoenen.'

Wij-samen-gevoel

Hoe ga je als begeleider om met 'vriendschappen' tussen jonge kinderen?

'De rol van de begeleider is ervoor te zorgen dat het samen zijn tussen de kinderen goed kan verlopen. Begeleiders hebben een hele grote invloed op hoe kinderen samen spelen. Ze kunnen een wij-samen-gevoel tussen de kinderen in de groep stimuleren en zorgen voor een omgeving die spel uitlokt. Bijvoorbeeld door samen muziek te maken, te zingen, rijmpjes op te zeggen, voorlezen voor een groepje kinderen, of met verjaardagsrituelen, enzovoort. Ook meer teruggetrokken kinderen krijgen zo de kans om aan te sluiten bij de groep. Noem heel vaak de namen van de kinderen, zodat ze elkaar kennen en zich gekend voelen.'

'Maar even belangrijk is aansluiten bij wat er spontaan gebeurt.

Jij bent toch mijn vriend, hè?

Vriendschap tussen kinderen onder de loep

Al op heel jonge leeftijd zijn kinderen sterk bij elkaar betrokken. De meeste kinderen vinden andere kinderen het állerleukste. Bovendien tonen ze al heel jong een voorkeur voor bepaalde andere kinderen. Elly Singer, universitair docent verbonden aan de Universiteit Amsterdam en Universiteit Utrecht, licht toe en geeft enkele tips.

Neem geregeld de tijd om rustig naar de kinderen te kijken, en vooral hoe ze samen spelen en hoe ze op elkaar reageren. Observeer hoe kinderen in hun vel zitten, de positieve en negatieve invloeden van kinderen op elkaar. Zo kun je waar nodig bijsturen. Je kunt spelende kinderen begeleiden door erbij te gaan zitten en rustig aanwijzingen te geven door voorzeggen en voordoen. Bijvoorbeeld: 'Kom, we gaan het samen even vragen. Dalil, Kato wil heel graag met die pop spelen.'

Vriendschap: bron van veiligheid

Kun je ook rekening houden met specifieke vriendschappen tussen kinderen?

'Naast een veilige band met de begeleider, is de vriendschap met een ander kind een heel belangrijke bron van emotionele steun. Je kunt rekening houden met vriendschappen door stabiele groepen te maken. Laat de kinderen overgaan naar een andere leefgroep met twee kinderen tegelijk. Als kinderen een band hebben met elkaar zijn ze meer bereid tot onderhandelen, tot het sluiten van compromissen, het leren argumenten geven, vragen... Als ze iets gewoon afpakken, merken ze immers dat het kind weggaat. We denken dikwijls dat we kinderen 'sociale vaardigheden' moeten aanleren... maar als ze vrienden zijn, doen ze het vanzelf.'

'Ouders zijn vaak heel nieuwsgierig naar de vriendschappen van hun kind. Vertel hun met wie hun kind graag speelt en waar ze samen plezier aan beleven. Nog een laatste tip: als kinderen de kinderopvang verlaten, geef kinderen dan de kans om afscheid te nemen van elkaar. Een echt afscheidsritueel kan hierbij helpen. Geef de kinderen ook een aandenken mee. Zo zijn foto's van henzelf, de groep en de begeleid(st)ers een leuke herinnering aan hun tijd in de opvang.' ◀

Meer weten?

- Singer, E. en Kleerekoper, L., *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*, Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg, 2009, Hoofdstuk 17: 'Samen spelen en samenleven'
- Singer E. en Haan, D. de, *Kijken, kijken, kijken. Over samenspelen, botsen en verzoenen bij jonge kinderen*. Amsterdam: Uitgeverij SWP, € 24,50
- *Sociaal Spel, Handleiding met 40 themaposters op A3-formaat*. Amsterdam: Uitgeverij SWP, € 25,-

Mail ons!

Heb je zelf een verrassende, leuke of prangende vraag over jonge kinderen, hun ontwikkeling of de dingen die jij ervaart in de opvang? Stel ze via redactie@kiddo.net. In deze rubriek formuleert onze redactie graag een antwoord!